

2. Środowisko naturalne i warunki ekologiczne w Powiecie Poznańskim

2.1 Rolnictwo i leśnictwo

Według danych geodezyjnych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii w Warszawie powierzchnia użytków rolnych w Powiecie Poznańskim począwszy od kilku lat systematycznie spada. W okresie od 2007 do 2009 roku ubyło prawie 600 hektarów użytków rolnych, największy spadek odnotowano w 2009 r. - o 331 hektarów. Wśród powierzchni użytków rolnych według stanu w dniu 01.01.2009 r. - 1,3% stanowiły sady, 5,6% łąki a 2,5% pastwiska.

Tabela 4 – Powierzchnia użytków rolnych (powierzchnia geodezyjna) Powiatu Poznańskiego w latach 2007-2009

Stan w dniu	Użytki rolne							
	Razem	z tego						
		grunty orne	sady	łąki trwałe	pastwiska trwałe	grunty rolne zabudowane	grunty pod stawami	grunty pod rowami
	w ha							
01.01.2007	120743	104630	1720	7314	3462	2391	247	979
01.01.2008	120476	105304	1674	6761	3163	2336	262	976
01.01.2009	120145	105275	1616	6682	3038	2307	265	962

Źródło: Urząd Statystyczny w Poznaniu na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii w Warszawie.

Od 2004 roku w Powiecie Poznańskim lasy i grunty leśne zajmowały przeciętnie obszar 43 306 hektarów. Wielkość powierzchni gruntów leśnych w Powiecie Poznańskim wykazuje w ostatnich latach tendencję wzrostową (w ciągu 6 lat poziom zalesienia wzrósł o 734 hektary). Liczba hektarów gruntów leśnych z roku na rok nieznacznie się powiększa, według GUS w dniu 01.01.2009 wynosiła 43.615 hektary. Powiat Poznański charakteryzuje się generalnie średnią lesistością w porównaniu z pozostałymi powiatami w Polsce (lesistość powiatu wyniosła 22,0% w 2008 roku). W ramach realizacji Programu zwiększania leśnictwa w Powiecie Poznańskim, w 2009 roku zrealizowano następujące zadania: Zielony ekran akustyczny w Tulcach, pasy zadrzewień śródpolnych w gminie Tarnowo Podgórne, Rogalińskim Parku Krajobrazowym i Parku Krajobrazowym Promno. Ponadto, dofinansowano nasadzenie przy dwóch ulicach w miejscowościach: Rokietnica i Kiekrzu. Na nasadzenie w ramach Programu w ubiegłym roku wydatkowano 87. 734,17 zł.

W 2009 roku na sfinansowanie wydatków związanych z prowadzeniem nadzoru nad lasami, które nie są własnością Skarbu Państwa przeznaczono kwotę 52 000 zł.

2.2 Sytuacja ekologiczna Powiatu Poznańskiego

Warunki przyrodnicze i meteorologiczne w Powiecie Poznańskim są stosunkowo dobre. Ponad 26% powierzchni powiatu znajduje się pod ochroną prawną. Do obszarów tych zaliczane są m.in. Wielkopolski Park Narodowy, 3 parki krajobrazowe (Puszcza Zielonka, Promno, Park Rogaliński), 13 rezerwatów przyrody i ponad 300 pomników przyrody. Kilka terenów włączonych jest do sieci NATURA 2000 – Europejskiej Sieci Ekologicznej wspierającej ochronę przyrody i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.

Rozwój ekologiczny i poprawa stanu środowiska w powiecie poznańskim uzależniona jest od obecnej infrastruktury komunalnej i przyszłych inwestycji wspierających rozwiązania proekologiczne. W porównaniu do innych powiatów województwa wielkopolskiego, Powiat Poznański posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociagową. Należy jednak zauważyć, że istnieje wciąż znaczna dysproporcja pomiędzy ilością wody pobieranej i ilością wody oczyszczanej ze ścieków. Dużym problemem są także osady ściekowe powstające w oczyszczalniach ścieków. W powiecie poznańskim funkcjonują dwie mechaniczne oczyszczalnie ścieków, 13 biologicznych oczyszczalni ścieków oraz 7 oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem miogenów.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2007 roku 166.597 osób z terenu powiatu było obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków, co stanowi ponad 54,87% ogółu liczby ludności zamieszkującej powiat, z tego 70,89% to osoby zamieszkujące miasta a 43,55% zamieszkujące wsie.

W roku 2008 bardzo wyraźnie (o prawie 50%) obniżył się, w porównaniu z rokiem poprzednim, pobór wód powierzchniowych w celach przemysłowych. W 2008 r. niestety ponad 84% wszystkich ścieków nie było odprowadzanych do sieci kanalizacyjnej. Należy zauważyć, że w 2008 roku bardzo wyraźnie wzrósł (w stosunku do trzech poprzednich lat) poziom trujących chlorków i siarczanów odprowadzanych do wód i ziemi.

Tabela 5 – Zużycie przemysłowe wody i wytwarzane ścieki przemysłowe w Powiecie Poznańskim w latach 2007-2008

	J.m.	2007	2008
PRZEMYSŁOWE OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW			
przepustowość projektowa oczyszczalni			
mechaniczne	m3/dobę	34 946	34 946
chemiczne	m3/dobę	0	0
biologiczne	m3/dobę	2 621	2 176
z podwyższonym usuwaniem biogenów	m3/dobę	0	0
Przemysłowe oczyszczanie ścieków			
ścieki odprowadzone ogółem	dam3	2 416	1 565
ścieki odprowadzone do sieci kanalizacyjnej	dam3	273	244
ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi	dam3	2 143	1 321

ścieki odprowadzane bezpośrednio do wód lub do ziemi - wody chłodnicze (niewymagające oczyszczania)	dam3	21	13
ścieki zawierające substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego	dam3	6	7
ścieki wymagające oczyszczania ze ścieków odprowadzonych bezpośrednio do wód lub do ziemi	dam3	2 122	1 308
ścieki oczyszczane razem	dam3	372	486
ścieki oczyszczane mechanicznie	dam3	45	40
ścieki oczyszczone chemicznie	dam3	0	0
ścieki oczyszczane biologicznie	dam3	327	446
ścieki oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam3	0	0
ścieki nie oczyszczane	dam3	1 750	822

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Jakość powietrza w przeważającej części powiatu jest dobra. Przekroczenie dopuszczalnego poziomu pyłu zawiesinowego notowane jest głównie w okresie zimowym. W ostatnim okresie do najbardziej uciążliwych dla czystości powietrza przedsiębiorstw przemysłowych zaliczano 6 zakładów przemysłowych, w tym m.in. Zakłady Chemiczne Luboń S.A. Notowany jest wciąż rosnący poziom zanieczyszczeń związany z emisją gazów ze źródeł mobilnych. Przewiduje się, że tendencja ta utrzyma się wraz ze wzrostem liczby ludności w Powiecie Poznańskim. Należy upatrywać w tym pewne zagrożenia dla środowiska i poczynić stosowne kroki aby przeciwdziałać skutkom wzmożonej emisji gazów w przyszłości.

Tabela 6 – Zanieczyszczenie powietrza z zakładów przemysłowych w Powiecie Poznańskim w latach 2007-2008

	J.m.	2007	2008
EMISJA ZANIECZYSZCZEN POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŻLIWYCH			
Emisja zanieczyszczeń pyłowych			
ogółem	t/r	-	-
Emisja zanieczyszczeń pyłowych			
ogółem	t/r	8	17
ze spalania paliw	t/r	0	#
nawozów sztucznych	t/r	1	#
Emisja zanieczyszczeń gazowych			
ogółem	t/r	-	-
tlenki azotu	t/r	-	-
tlenek węgla	t/r	-	-
dwutlenek węgla	t/r	-	-
Emisja zanieczyszczeń gazowych			

ogółem	t/r	20 782	50 150
ogółem (bez dwutlenku węgla)	t/r	52	131
dwutlenek siarki	t/r	0	#
tlenki azotu	t/r	28	59
tlenek węgla	t/r	11	13
dwutlenek węgla	t/r	20 730	50 019
Zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji			
pyłowe	t/r	505	542
gazowe	t/r	6	#

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

dane wyłączone z publicznego udostępniania ze względu na ochronę tajemnicy statystycznej

Porównując Powiat Poznański do innych powiatów województwa wielkopolskiego należy zauważyć, że Powiat Poznański prowadzi sprawną politykę gospodarowania odpadami. Spośród 159,9 tys. ton odpadów wytworzonych ogółem w roku 2008, zostało poddane odzyskowi 105,3 tys. ton.

Tabela 7 – Liczba odpadów wytworzonych i nagromadzonych (z wyłączeniem odpadów komunalnych) w Powiecie Poznańskim w latach 2007-2008

	J.m.	2007	2008
ODPADY WYTWORZONE I NAGROMADZONE			
Zakłady wytwarzające odpady			
ogółem	ob.	-	-
Odpady wytworzone w ciągu roku			
ogółem	tys.t/r	179,1	159,9
poddane odzyskowi	tys.t/r	131,5	105,3
unieszkodliwione razem	tys.t/r	45,4	51,8
unieszkodliwione termicznie	tys.t/r	4,9	5,4
unieszkodliwione kompostowane	tys.t/r	30,1	36,1
składowane na składowiskach własnych i innych	tys.t/r	2,9	5,3
unieszkodliwione w inny sposób	tys.t/r	7,5	5,0
magazynowane czasowo	tys.t/r	2,2	2,8
odpady składowane w % wytworzonych	%	1,6	3,3
Powierzchnia składowania odpadów			
nie zrekultywowana	ha	8,6	8,6
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone) na składowiskach własnych			
ogółem	tys.t	220,5	174,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wychodząc naprzeciw aktualnym problemom związanym z ochroną środowiska Powiat Poznański realizuje program „Promocja Ekologii poprzez Edukację”. Przeznaczony jest on dla młodzieży i nauczycieli ze szkół ponadgimnazjalnych, gimnazjalnych i podstawowych z terenu Powiatu Poznańskiego. Realizacja programu zaplanowana jest na lata 2008 -2010 i obejmuje szerokie spektrum zagadnień związanych z ochroną środowiska.

Priorytetowe kierunki działań zmierzające do poprawy środowiska naturalnego w Powiecie Poznańskim zostały przedstawione w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Poznańskiego” zaktualizowany Uchwałą Rady Powiatu Poznańskiego nr XXX/237/III/2009 z dnia 27.05.2009 r. Program ten wymienia główne zadania i zakres ich realizacji w celu poprawy stanu środowiska przy jednoczesnym zachowaniu możliwości rozwoju powiatu. Dotyczą one głównie:

- zasobów wodnych i gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrony atmosfery i odnawialnego źródła energii,
- badania poziomu hałasu i promieniowania elektromagnetycznego,
- ochrony krajobrazu i zasobów przyrody,
- zarządzania środowiskiem i edukacją ekologiczną.

Przy wyznaczaniu priorytetów ekologicznych dla Powiatu Poznańskiego uwzględniony został przede wszystkim aktualny stan środowiska i planowane przez samorządy gminne przedsięwzięcia. Priorytety uwzględnione przy programie to:

- planowany efekt ekologiczny przedsięwzięcia,
- zgodność z Polityką Ekologiczną Kraju, Polityką Ekologiczną Województwa Wielkopolskiego, Programem Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego, Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego, wymogami aktualnych przepisów,
- znaczenie przedsięwzięcia dla poprawy stanu środowiska i rozwoju powiatu,
- likwidacja punktów stanowiących zagrożenie środowiska naturalnego.

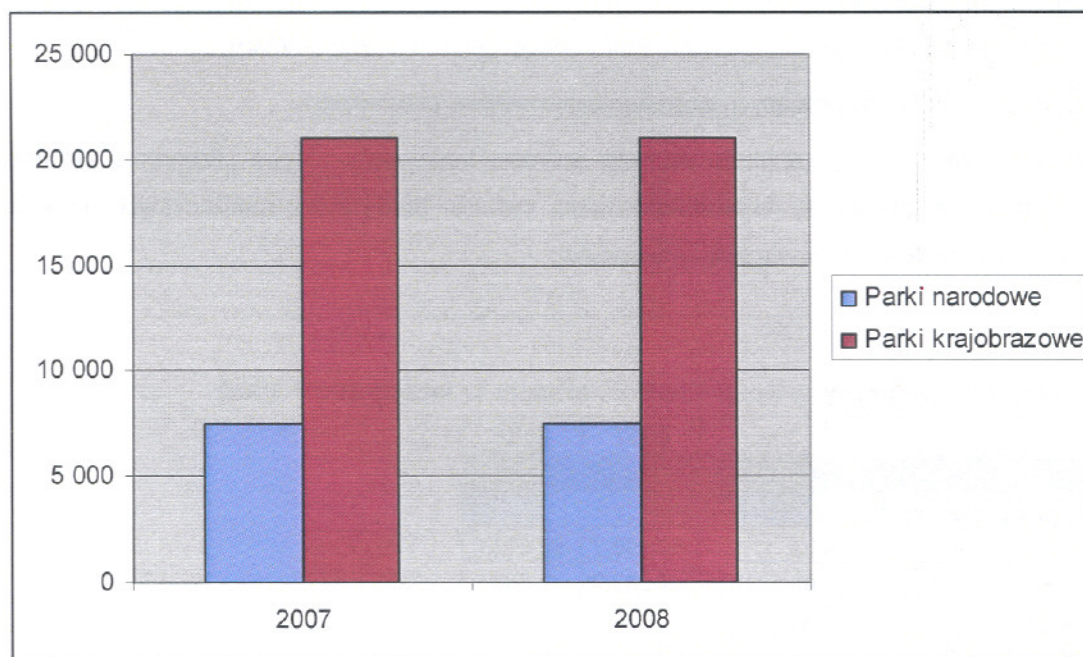
Podstawowym zadaniem w zakresie strategii wdrożeniowej regionalnego „Programu ochrony środowiska” stało się dokonanie zobiektywowanego wyboru priorytetów realizacyjnych poprzez ustalenie znaczenia i kolejności rozwiązania problemów.

Tabela 8 – Ochrona przyrody w Powiecie Poznańskim w latach 2007-2008

	J.m.	2007	2008
OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ			
Obszary prawnie chronione			
ogółem	ha	52 496,7	52 693,0
parki narodowe	ha	7 583,9	7 583,9
rezerваты przyrody	ha	292,3	302,6
parki krajobrazowe razem	ha	20 649,3	20 649,3
parki krajobrazowe rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody	ha	281,4	273,8

obszary chronionego krajobrazu	ha	24 117,1	24 117,1
obszary chronionego krajobrazu wprowadzone uchwałą rady gminy	ha	24 117,1	24 117,1
obszary chronionego krajobrazu rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody	ha	0	0
obszary chronionego krajobrazu rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody wprowadzone uchwałą rady gminy	ha	0	0
użytki ekologiczne	ha	135,5	135,5
użytki ekologiczne wprowadzone uchwałą rady gminy	ha	135,5	135,5
stanowiska dokumentacyjne	ha	0	0
stanowiska dokumentacyjne wprowadzone uchwałą rady gminy	ha	0	0
zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	ha	0	178,4
zespoły przyrodniczo-krajobrazowe wprowadzone uchwałą rady gminy	ha	0	178,4
Pomniki przyrody			
ogółem	szt	471	472
wprowadzone uchwałą rady gminy	szt	132	139

Wykres 2 – Obszary prawnie chronione w Powiecie Poznańskim w latach 2007-2008

Źródło: Urząd Statystyczny w Poznaniu

Szanse:

- zachowanie krajobrazu poprzez ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi,
- ochrona cennych przyrodniczo terenów m. in. poprzez włączenie ich do sieci obszarów Natura 2000,
- zwiększenie lesistości Powiatu; realizacja Powiatowego programu zwiększania lesistości,
- racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, w tym m. in.: racjonalne użytkowanie wody, zmniejszanie energochłonności instalacji, wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych,
- racjonalne gospodarowanie gruntami rolnymi, w szczególności przy stosowaniu chemicznego nawożenia,
- uwzględnianie terenów chronionych akustycznie i dopuszczalnych poziomów emisji hałasu, przy sporządzaniu dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego,
- stosowanie paliw mniej zanieczyszczających środowisko,

Zagrożenia:

- zagrożenie suszą i jej skutkami,
- likwidowanie lub niszczenie urządzeń melioracyjnych oraz brak ich konserwacji, powodujący dewastację systemów melioracyjnych,
- zanieczyszczenia wód:
 - 1) pogorszenie stanu czystości wód w jeziorach spowodowane rozwojem rekreacji,
 - 2) spływy powierzchniowe zanieczyszczeń z terenów rolniczych,
- wzrost ilości wytwarzanych odpadów przemysłowych, jak również komunalnych (pochodzących z gospodarstw domowych) i związany z tym narastający problem ich zagospodarowania wobec konieczności zmniejszania ilości składowisk,
- przeznaczanie na cele nierolnicze gruntów rolnych wysokich klas oraz gruntów rolnych wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego,
- likwidowanie zadrzewień śródpolnych, a także wycinki drzew w związku z budową lub przebudową dróg, budownictwem mieszkaniowym oraz inwestycjami,
- działania właścicieli lasów prywatnych zmierzające do przekształcania gruntów leśnych na inne cele (głównie budowlane).